

ROZDZIAŁ 8.

WPLYW REFORMY PODATKOWEJ „POLSKI ŁAD” NA OBCIĄŻENIA PODATKOWO- SKŁADKOWE MAŁEGO PRZEDSIĘBIORSTWA

1. Wprowadzenie

Wprowadzona od 1 stycznia 2022 roku reforma podatkowa, potocznie nazwana „Polski Ład”, miała na celu wyrównać dysproporcje w rozłożeniu ciężarów podatkowych w społeczeństwie, a także podwyższyć wysoko zarabiającym podatnikom obciążenia fiskalne¹. Założeniem tej reformy podatkowej było zmniejszenie tzw. „klina podatkowego”, ponieważ dochody z pracy były w większym stopniu obciążone podatkami i daninami publicznymi niż dochody z działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne².

Reforma podatkowa „Polski Ład” została wprowadzona na podstawie ustawy z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw³. Polski Ład od początku swego istnienia budził wiele wątpliwości z punktu widzenia samego procesu procedowania ustawy⁴, a także zmniejszenia

* dr Krzysztof Dziadek, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Finansów, Politechnika Koszalińska, e-mail: krzysztof.dziadek@tu.koszalin.pl, <https://orcid.org/0000-0002-1305-8960>

¹ M. Banaszewska, *Polski Ład z perspektywy form opodatkowania i oskładkowania dochodów osób fizycznych*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, E. Małecka-Ziemińska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023, s. 164.

² A. Mariański, *Polski Ład, czyli jak zwiększyć niesprawiedliwy rozkład ciężarów podatkowych*, „Business Law”, t. LXXV, nr 7/2022 (889), s. 4.

³ Ustawa z dnia 29 października 2021 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. 2021, poz. 2105.

⁴ K. Nizioł, *Polski Ład z perspektywy zasad poprawnej legislacji*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, E. Małecka-Ziemińska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023, s. 22.

w dochodach budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego jakie ma wywołać wprowadzona reforma⁵.

Celem badania jest analiza zmian w zakresie opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych wprowadzonych przez reformę podatkową „Polski Ład” oraz ocena wpływu tych zmian na wysokość obciążeń podatkowo-składowych małego przedsiębiorstwa.

2. Przyczyny i skutki wprowadzania reform podatkowych

Wprowadzanie zmian w systemach podatkowych może wynikać z różnych celów i intencji rządzących w danym państwie. Po pierwsze, wprowadzane reformy mogą wynikać z potrzeby zasady sprawiedliwości podatkowej i chęci zmniejszenia obciążeń podatkowych osobom o najniższych dochodach⁶. Po drugie, rząd może wprowadzać zmiany w podatkach w celu poszerzenia bazy podatkowej i zwiększenia dochodów budżetowych. Po trzecie, wprowadzane zmiany mogą wynikać z potrzeby zwiększenia konkurencyjności systemu podatkowego i poczynienia go bardziej atrakcyjnym dla inwestorów zagranicznych i przedsiębiorstw⁷. Po czwarte, zamierzeniem wprowadzania reform podatkowych może być uszczelnianie dochodów z tytułu podatków oraz ograniczenie szarej strefy (shadow economy)⁸.

Krajňák dokonał analizy wpływu reformy podatkowej w 2021 r. w Czechach na obciążenia podatkowe dochodów uzyskiwanych z pracy. Od 2021 roku podstawą opodatkowania są wyłącznie dochody brutto pracownika. Wcześniej do podstawy opodatkowania były włączone składki na ubezpieczenia społeczne finansowane przez pracodawcę. W latach 2008-2020 obowiązywała stawka podatkowa 15%, natomiast po reformie wprowadzona została druga stawka podatkowa w wysokości 23% dla dochodów przekraczających dochody w wysokości czte-

⁵ S. Kańduła, *Polski Ład z perspektywy samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, E. Małecka-Ziemińska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023, s. 92.

⁶ J. Onrubia, F. Picos, M. Rodado, *Shifting tax burden to top income earners: what is the best way to reduce inequality?*, *Economics*, 2019, Vol. 13 (Issue 1), pp. 20190041. <https://doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-41>

⁷ E. Ilzetzi, *Tax Reform and the Political Economy of the Tax Base*, *Journal of Public Economics*, 2018, p. 197–210. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2018.06.005>

⁸ I. Lunina, O. Bilousova, O., N. Frolova, *Tax reforms for the development of fiscal space*, *Baltic Journal of Economic Studies*, 2020, 6 (3), p. 48-58. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-48-58>

rokrotności średniego miesięcznego wynagrodzenia. Wprowadzona została również ulga podatkowa dla rocznych dochodów wynoszących 27.840 CZK. Wzrost odliczenia spowodował, że podatnik osiągający dochody na poziomie minimalnego wynagrodzenia nie zapłaci podatku. W opinii Krajńák przeprowadzona reforma podatkowa nie była do końca przemyślana, ponieważ wprowadzenie wysokiej ulgi podatkowej spowodowało, że podatnik nie będzie mógł skorzystać z innych ulg i odliczeń. Z kolei podatnicy o dochodach powyżej średniej skorzystają z reformy podatkowej. Innym problemem jest zmniejszenie się dochodów w budżecie państwa o 120 miliardów CZK wskutek wprowadzenia zmian w przepisach podatkowych⁹.

Szabóné Bonifert przeprowadziła analizę reform opodatkowania dochodów osobistych na Węgrzech. W początkowych latach obowiązywały stawki progresywne (w 1988 r. 0% i 60%, w 2010 r. 17% i 32%), które zostały zamienione na stawkę liniową (w 2011 r. 16%, w 2016 r. 15%). Dodatkowo w systemie opodatkowania dochodów osobistych funkcjonowały liczne ulgi podatkowe dla różnych grup podatkowych, które miały zmniejszyć ciężar podatkowy podatnikom, którzy uzyskiwali dochody na poziomie minimalnego wynagrodzenia. Od 2012 roku większość ulg została zniesiona. Podstawa opodatkowania dochodów osobistych jest powiększana o składkę na ubezpieczenia społeczne finansowane przez pracodawcę (27%). Obecnie najważniejszym czynnikiem, która zmniejsza podstawę opodatkowania jest ulga na dzieci¹⁰.

Čok i in. dokonali oceny reform podatkowych wprowadzonych w Słowenii w latach 2004, 2006 i 2010. Badacze potwierdzili, że reforma z 2004 r. przesunęła ciężary podatkowe od najuboższych podatników do podatników o najwyższych dochodach. Z kolei na reformach w 2006 i 2010 r. skorzystali wszyscy podatnicy, przy czym największe korzyści podatkowe uzyskali podatnicy o najniższych dochodach (ich dochody netto w 2010 r. były wyższe o 8,4% w porównaniu do systemu podatkowego z 2004 r.)¹¹.

Z kolei Lunina i in. ocenili reformy wprowadzone w podatku od dochodów przedsiębiorstw na Ukrainie. Grupa badaczy zwróciła uwagę, że obniżka stawek podatkowych z 30% w 1999 r. do 18% w 2014 r. nie tylko nie przyczyniła się do

⁹ M. Krajńák, *Evaluation the impact of the personal income tax reform in the Czech Republic in 2021 on effective tax rate and tax progressivity*, Journal of Tax Reform. 2021;7(2), p. 134–145. <https://doi.org/10.15826/jtr.2021.7.2.094>

¹⁰ É Szabóné Bonifert, *Missed Opportunities of Simplification Regarding Personal Income Tax Systems in Hungary*, Public Finance Quarterly, Corvinus University of Budapest, vol. 66(3), p. 337–358. DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2021_3_2

¹¹ M. Čok, J. Sambt, M. Košak, M. Verbič, B. Majcen, *Distribution of personal income tax changes in Slovenia, Post-Communist Economies*, 2011, 24:4, p. 503–515, DOI: 10.1080/14631377.2012.729662

zwiększenie konkurencyjności gospodarki Ukrainy, ale również nie zmniejszyła rozmiarów szarej strefy (shadow economy). Jak się okazuje, dodatkowe zyski zatrzymane przez przedsiębiorstwa dzięki obniżce podatków nie przyczyniły się do wzrostu inwestycji na Ukrainie, lecz były głównie transferowane poza granice kraju. Według szacunków w latach 2008-2018 rozmiar szarej strefy wahał się od 30%-43% w stosunku do oficjalnego PKB. Równocześnie obniżenie wysokości jednolitej składki na ubezpieczenie społeczne do 22% w 2016 r. zwiększyło potrzebę finansowania z budżetu państwa ukraińskich emerytur¹².

3. Formy opodatkowania działalności gospodarczej małego przedsiębiorstwa

Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych, którzy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą, mają możliwość wyboru formy opodatkowania spośród: skali podatkowej (zasady ogólne) i podatkiem liniowym¹³ a jedną z form zryczałtowanych (ryczałt od przychodów ewidencjonowanych lub karta podatkowa)¹⁴.

Najpowszechniej stosowaną formą opodatkowania jest skala podatkowa, która dotyczy dochodów z działalności gospodarczej, a także dochodów uzyskiwanych z tytułu zatrudnienia, umów cywilnoprawnych oraz innych tytułów. Przedmiotem opodatkowania jest dochód, będący nadwyżką przychodów nad kosztami uzyskania przychodów, a także uwzględniający szereg ulg podatkowych i preferencji podatkowych.

Polski Ład wprowadził zmiany w sposobie ustalania podatku dochodowego. Jedną z nich jest nowa stawka podatkowa 12% dla dochodów w pierwszym progu podatkowym (tabela 1). Nowością jest również podwyższenie progu podatkowego z 85 528 zł do 120 000 zł. Według szacunków Ministerstwa Finansów przełoży się to na zmniejszenie o połowę liczby podatników, których podstawa obliczenia podatku mieści się w drugim przedziale skali podatkowej¹⁵.

Bardzo korzystna dla podatników najmniej zarabiających jest zmiana kwoty wolnej od podatku z 8 000 zł do 30 000 zł¹⁶. W konsekwencji podatku nie zapłacą

¹² I. Lunina, O. Bilousova, O., N. Frolova, Tax reforms ... op. cit., p. 54.

¹³ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 226 ze zm).

¹⁴ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (t.j. Dz.U. 2024, poz. 776 ze zm.).

¹⁵ M. Banaszewska, *Polski Ład* ... op. cit., s. 152.

¹⁶ A. Chmielecka, A. Szulc, *Analiza wpływu zmian wprowadzonych przez ustawę „Polski Ład” na obciążenia podatkowo-składkowe podmiotów sektora MMP*, „Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo”, Sopotcka Akademia Nauk Stosowanych, 2020, 18/II, s. 86.

podatnicy, który uzyskują miesięczne dochody nieprzekraczające 2 500 zł miesięcznie.

Tabela 1. Skala podatkowa w podatku progresywnym

Podstawa obliczenia podatku		Podatek wynosi
ponad	do	
	120 000 zł	12% minus kwota zmniejszająca podatek 3 600 zł
120 000 zł		10 800 zł + 32% nadwyżki ponad 120 000 zł

Źródło: (Ustawa 1991, art. 17 ust. 1).

Opodatkowanie podatkiem liniowym polega na zastosowaniu przy ustalaniu podatku dochodowego stałej stawki podatkowej niezależnie od osiągniętego dochodu. Stawka podatkowa dla tej formy opodatkowania wynosi 19%. Do skorzystania z tej formy opodatkowania są uprawnieni podatnicy, którzy prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą oraz nie świadczą usług na rzecz swojego obecnego lub byłego pracodawcy, które odpowiadałyby czynnościom wykonywanym dla niego w ramach stosunku pracy¹⁷.

Podobnie, jak w przypadku skali podatkowej, w podatku liniowym podstawą opodatkowania jest przychód pomniejszony o koszty jego uzyskania (dochód). Przy obliczaniu zobowiązania podatkowego, można również uwzględnić stratę z działalności gospodarczej z poprzednich lat. Istotną różnicą pomiędzy tymi formami opodatkowania dochodu jest to, że w przypadku opodatkowania podatkiem liniowym podatnikowi nie przysługują niektóre ulgi podatkowe (np. możliwość wspólnego rozliczenia podatku z małżonkiem).

Do zryczałtowanych form opodatkowania działalności gospodarczej zalicza się ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Ryczałt jest formą opodatkowania, której podstawą opodatkowania jest przychód. Ta forma opodatkowania jest korzystna dla podatników, którzy ponoszą niewielkie koszty prowadzenia działalności.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych przysługuje podatnikom, którzy w poprzednim roku obrotowym nie przekroczyli przychodów w wysokości 2 milionów euro. Obok limitu przychodów ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od osób fizycznych wskazuje okoliczności, które wyłączają z możliwości stosowania tej formy opodatkowania. Przykładowo ryczałtu nie mogą

¹⁷ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 9a, ust. 2 i 3.

opłacać podatnicy opłacający podatek w formie karty podatkowej oraz przedsiębiorcy osiągający przychody z tytułu prowadzenia aptek, działalności w zakresie handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych¹⁸.

Najbardziej uproszczoną formą opodatkowania jest karta podatkowa, w przypadku której podatek ustalany jest kwotowo przez Ministra Finansów. Natomiast decyzję o wysokości podatku dla każdego przedsiębiorcy chcącego opłacać podatek w tej formie wydaje Naczelnik urzędu skarbowego.

Wysokość podatku zależna jest między innymi od rodzaju prowadzonej działalności, liczby mieszkańców miejscowości, w której prowadzona jest działalność, a także od liczby zatrudnionych pracowników. Karta podatkowa jest korzystnym rozwiązaniem, w szczególności dla małych podatników, ponieważ na mocy ustawy podatnik zwolniony jest z obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych oraz płacenia zaliczek na podatek dochodowy¹⁹.

W konsekwencji wprowadzenia Polskiego Ładu rozliczanie za pomocą karty podatkowej stało się bardzo ograniczone dla podatników, ponieważ od 1 stycznia 2022 roku nie będą mogli rozliczać się podatnicy, którzy dotychczas rozliczali się w inny sposób niż w formie karty podatkowej oraz nowo utworzone przedsiębiorstwa²⁰.

4. Nowe zasady ustalania składki zdrowotnej wprowadzone w ramach reformy podatkowej „Polski Ład”

Polski Ład zmodyfikował zasady ustalania składki zdrowotnej płaconej przez przedsiębiorców. Do końca 2021 roku składka zdrowotna była ustalana w odniesieniu do zryczałtowanej podstawy, tj. 75% miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w IV kwartale roku poprzedniego z uwzględnieniem wypłat z zysku. Od 1 stycznia 2022 roku składka zdrowotna ustalana jest na podstawie faktycznych dochodów uzyskanych przez przedsiębiorstwa²¹.

Dla ustalania wysokości składki zdrowotnej obowiązują inne zasady w zależności od wybranej formy opodatkowania (tabela 2). W przypadku skali podatkowej podstawą ustalenia rocznego wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest dochód, czyli różnica między przychodami podatkowymi a kosztami uzyskania przychodów pomniejszona o składki na ubezpieczenia społeczne, o ile nie

¹⁸ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, art. 8.

¹⁹ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, art. 24 ust. 1.

²⁰ A. Chmielecka, A. Szulc, *Analiza wpływu ...* op. cit., s. 85.

²¹ M. Banaszewska, *Polski Ład ...* op. cit., s. 153.

zostały one uwzględnione w kosztach uzyskania przychodów. Za rok składkowy przyjmuje się okres od 1 lutego do 31 stycznia roku następnego²².

Stawka procentowa składki zdrowotnej dla zasad ogólnych wynosi 9%. Ustawodawca podatku dochodowego od osób fizycznych nie przewidział możliwości odliczenia składki zdrowotnej.

Tabela 2. Zasady ustalania składki zdrowotnej obowiązujące od 1 stycznia 2022 roku

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (zasady ogólne)	Podatek liniowy	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	Karta podatkowa
Podstawa wymiaru składki zdrowotnej	Dochód	Dochód	60%, 100% lub 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw	Minimalne wynagrodzenie
Stopa procentowa	9%	4,9% lub 9%	9%	9%
Odliczenie składki zdrowotnej	Brak możliwości odliczenia składki zdrowotnej	Pomniejszenie dochodu o zapłaconą składkę zdrowotną; maksymalnie 8 700 zł (2022 rok)	Pomniejszenie przychodów o maksymalnie 50% zapłaconej składki zdrowotnej	Pomniejszenie podatku o 19% zapłaconej składki zdrowotnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. 2024, poz. 146 ze zm.), Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 226 ze zm.), Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (t.j. Dz.U. 2024, poz. 776 ze zm.).

Dla podatników, którzy wybrali podatek liniowy, podstawą naliczenia składki zdrowotnej jest również dochód. Z kolei stopa procentowa składki zdrowotnej jest niższa niż dla skali podatkowej i wynosi 4,9%, przy czym składka zdrowotna nie może być niższa niż 9% minimalnego wynagrodzenia za pracę²³.

²² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. 2024, poz. 146 ze zm.), art. 81 ust. 2.

²³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 79a ust. 1.

Przepisy podatkowe zezwalają na odliczenie od podstawy opodatkowania podatkiem liniowym składki zdrowotnej opłaconej w roku podatkowym do wysokości limitu 10 200 zł²⁴.

W przypadku ryczału od przychodów ewidencjonowanych wartość składki uzależniona jest przedziału, w jakim znajdują się przychody oraz od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w IV kwartale roku poprzedniego z uwzględnieniem wypłat z zysku. Składka zdrowotna obliczana jest w wysokości 9% podstawy wymiaru. W tabeli 3 przedstawiono wartości miesięcznych składek obowiązujących w 2023 roku.

Tabela 3. Zasady ustalania składki zdrowotnej dla podatników opodatkowanych w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych w 2023 roku (w zł)

Wyszczególnienie	Podstawa składki zdrowotnej	Miesięczna składka zdrowotna (w zł)
Poniżej 60 000	60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez GUS.	376,16
Od 60 000 do 300 000	Kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez GUS.	626,93
Powyżej 300 000	180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez GUS.	1 128,48

Zródło: opracowanie własne na podstawie Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 81 ust 2e pkt. 1, 2 i 3.

Przepisy podatkowe zezwalają na pomniejszenie przychodów w ryczałcie o wysokość 50% opłaconej w danym roku składki zdrowotnej²⁵.

Zmiany wprowadzone za pomocą reformy podatkowej Polski Ład są korzystne dla podatników rozliczających się ryczałtem, ponieważ nawet po przekroczeniu wartości przychodów w wysokości 300 000 zł składka zdrowotna nie

²⁴ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, art. 30c ust. 2.

²⁵ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, art. 11 ust. 1a.

jest tak wysoka jak w przypadku skali podatkowej oraz podatku liniowego, a co najważniejsze, jej wartość jest stała i przewidywalna dla podatnika²⁶.

Inne zasady ustalania składki zdrowotnej obowiązują dla karty podatkowej. W tym przypadku za podstawę naliczania składki zdrowotnej przyjęto minimalne wynagrodzenie obowiązujące w dniu 1 stycznia danego roku²⁷.

Składka obliczana jest wysokości 9% podstawy wymiaru. W efekcie podatnicy rozliczani na podstawie karty podatkowej w 2023 roku płacili miesięczną składkę zdrowotną w wysokości 314,10 zł. Podatnicy mogą obniżyć roczną kwotę podatku w wysokości 19% zapłaconej składki zdrowotnej²⁸.

5. Źródła danych przyjęte do analizy

Celem analizy jest ocena zmian w obciążeniach podatkowo-składkowych małego przedsiębiorstwa przed wprowadzeniem reformy podatkowej „Polski Ład” oraz po wprowadzeniu reformy podatkowej. Do analizy przyjęto zasady ustalania podstawy opodatkowania, stawek podatkowych, zasad ustalania składek na ubezpieczenia społeczne i składki zdrowotnej w 2021 roku i w 2023 roku. Do analizy przyjęto 3 hipotetyczne przychody podatnika, mieszczące się w granicach ustalonych do obliczenia składki zdrowotnej dla ryczałtu ewidencjonowanego:

- 1) poniżej 60 000 zł – 55 000 zł,
- 2) od 60 000 do 300 000 zł – 200 000 zł,
- 3) powyżej 300 000 zł – 360 000 zł.

Dla ustalenia podstawy dochodu do opodatkowania oraz podstawy wymiaru składki zdrowotnej dla wskazanych wyżej przychodów przyjęto następujące poziomy kosztów podatkowych:

- 1) 10 000 zł,
- 2) 40 000 zł,
- 3) 80 000 zł.

Dla ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych przyjęto, że podatnik prowadzi działalność usługową. Dla ryczałtu przychody z tytułu świadczonych usług opodatkowane są według stawki 8,5%.

W analizie porównano wysokość rocznych obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz należny podatek

²⁶ E. Augustynowicz, *Formy opodatkowania jednoosobowej działalności gospodarczej w świetle zmian Polskiego Ładu*. „Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze”, nr 17/2022, s. 95.

²⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 81 ust. 2z.

²⁸ Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, art. 31, ust. 1.

dochodowy dla trzech form opodatkowania: skala podatkowa, podatek liniowy oraz ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

Do oceny zmian obciążeń podatkowo składowych wykorzystano dwa wskaźniki efektywnej stopy obciążeń:

- 1) $E1 = (\text{należny podatek dochodowy} + \text{składki na ubezpieczenia społeczne}) / \text{dochód podatnika}$;
- 2) $E2 = (\text{należny podatek dochodowy} + \text{składki na ubezpieczenia społeczne} + \text{składka na ubezpieczenie zdrowotne}) / \text{dochód podatnika}$.

6. Ocena zmian w obciążeniach podatkowo-składowych podatnika przed i po wprowadzeniu reformy podatkowej „Polski Ład”

W pierwszej kolejności dokonano porównania rocznych obciążeń podatkiem dochodowym oraz składkami na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne dla przychodów na poziomie 55 000 zł oraz kosztów podatkowych w wysokości 10 000 zł.

W 2021 roku podstawą wymiaru składki zdrowotnej była ryczałtowa kwota, liczona w wysokości 75% miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w IV kwartale 2020 roku, tj. 4 242,38 zł. Miesięczna składka zdrowotna była z wyprzedzeniem znana przez przedsiębiorcę i wynosiła 381,81 zł miesięcznie (4 581,72 zł rocznie). Co więcej, składkę zdrowotną można było odliczyć od podatku w wymiarze 7,75% składki zdrowotnej. Zatem rzeczywiste obciążenie składką zdrowotną wynosiło 53,03 zł miesięcznie (636,36 zł rocznie).

W 2023 roku za podstawę wymiaru składki zdrowotnej przyjmuje się dochód z działalności gospodarczej podatnika. W tym przypadku przedsiębiorca nie jest w stanie przewidzieć jaka będzie wartość obciążenia z tytułu należnej składki zdrowotnej. Pozbawiony jest również prawa do odliczenia składki zdrowotnej od podatku.

W tabeli 4 i 5 przedstawiono obliczenia dotyczące obciążeń podatkowo-składowych dla 2021 roku (przed reformą podatkową „Polski Ład”) i 2023 roku (po wprowadzeniu reformy podatkowej „Polski Ład”) dla poziomu przychodów – 55 000 zł.

Jak można zauważyć, dla założonego poziomu przychodów – 55 000 zł (dochodów 45 000 zł) przed wprowadzeniem reformy podatkowej najkorzystniejszą formą opodatkowania był ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. W 2021 roku podatnik ryczałtowy nie zapłaciłby podatku. W 2023 roku po obniżeniu stawki podatkowej z 17% do 12% podatek dochodowy według skali nie wystąpi.

Tabela 4. Obciążenia podatkowo-składkowe dla założonego poziomu przychodów 55 000 zł oraz kosztów podatkowych 10 000 zł w 2021 roku

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (17%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Przychody opodatkowane (zł)	55 000	55 000	55 000
Koszty uzyskania przychodu (zł)	10 000	10 000	-
Składki ZUS (z ub. chorobowym, zł)	11 980,44	11 980,44	11 980,44
Dochód/przychód do opodatkowania (zł)	27 510	27 510	37 510
Składka zdrowotna - 9% podstawy wymiaru (zł)	4 581,72	4 581,72	4 581,72
Składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	14 516,60	14 166,80	16 003,24
Składka zdrowotna (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	636,36	636,36	636,36
Należny podatek (w zł)	1 143	1 282	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Tabela 5. Obciążenia podatkowo-składkowe dla założonego poziomu przychodów 55 000 zł oraz kosztów podatkowych 10 000 zł w 2023 roku

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (12%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Przychody opodatkowane (zł)	55 000	55 000	55 000
Koszty uzyskania przychodu (zł)	10 000	10 000	-
Składki ZUS (z ub. chorobowym, zł)	15 798,48	15 798,48	15 798,48
Dochód/przychód do opodatkowania (zł)	29 202	25 433	36 945
Składka zdrowotna - 9% podstawy wymiaru (zł)	3 769,20	3 769,20	4 513,93
Składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	13 902,66	12 796,77	14 455,61
Składka zdrowotna (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	3 769,20	3 053,05	4 322,09
Należny podatek (w zł)	0	4 832	3 140

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

W tabeli 6 przedstawiono względną (w zł) i bezwzględną (w %) zmianę w obciążeniach podatkowo-składkowych przedsiębiorcy dla analizowanego poziomu przychodów – 55 000 zł (dochodów 45 000 zł).

Tabela 6. Względna i bezwzględna zmiana w obciążeniach podatkowo-składkowych w 2023 roku w stosunku do roku bazowego (2021 roku) dla poziomu przychodów – 55 000 zł

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (12% i 17%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Zmiana wysokości składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	+3 958,90	+3 092,61	+3 493,51
Zmiana wysokości składki zdrowotnej (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	+3 132,84	+2 416,69	+3 685,73
Zmiana wysokości podatku należnego (w zł)	-1 143	+2 948	+3 140
Zmiana obciążeń podatkowo-składkowych (w zł)	+5 948,74	+8 013,30	+10 319,23
Zmiana obciążeń podatkowo-składkowych (w %)	+50,74%	+63,25%	+88,97%

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Z przedstawionych danych wynika, że reforma podatkowa „Polski Ład” spowodowała wzrost obciążeń podatkowo-składkowych dla małych przedsiębiorców osiągających najniższe przychody (dochody). Największy wzrost obciążeń można zaobserwować dla podatników, którzy wybiorą ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Dla ryczałtu ze stawką 8,5% w 2023 roku obciążenia podatkowo-składkowe są wyższe o 88,97%. Niekorzystny wpływ reformy na obciążenia działalności gospodarczej jest obserwowany również dla podatku liniowego (wzrost obciążeń o 63,25%) oraz skali podatkowej (wzrost obciążeń o 50,74%).

W tabeli 7 i 8 przedstawiono obliczenia dotyczące obciążeń podatkowo-składkowych dla 2021 roku (przed reformą podatkową „Polski Ład”) i 2023 roku (po wprowadzeniu reformy podatkowej „Polski Ład”) dla poziomu przychodów – 200 000 zł.

Tabela 7. Obciążenia podatkowo-składkowe dla założonego poziomu przychodów 200 000 zł oraz kosztów podatkowych 40 000 zł w 2021 roku

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (17%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Przychody opodatkowane (zł)	200 000	200 000	200 000
Koszty uzyskania przychodu (zł)	40 000	40 000	-
Składki ZUS (z ub. chorobowym, zł)	11 980,44	11 980,44	11 980,44
Dochód/przychód do opodatkowania (zł)	148 020	148 020	188 020
Składka zdrowotna - 9% podstawy wymiaru (zł)	4 581,72	4 581,72	4 581,72
Składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	9 584,35	9 704,16	10 962,10
Składka zdrowotna (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	636,36	636,36	636,36
Należny podatek (w zł)	30 592	24 178	12 036

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Tabela 8. Obciążenia podatkowo-składkowe dla założonego poziomu przychodów 200 000 zł oraz kosztów podatkowych 40 000 zł w 2023 roku

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (12%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Przychody opodatkowane (zł)	200 000	200 000	200 000
Koszty uzyskania przychodu (zł)	40 000	40 000	-
Składki ZUS (z ub. chorobowym, zł)	15 798,48	15 798,48	15 798,48
Dochód/przychód do opodatkowania (zł)	144 202	137 136,10	180 440
Składka zdrowotna - 9% podstawy wymiaru (zł)	144 202	137 136,10	7 523,22
Składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	14 979,15	13 787,63	15 574,91
Składka zdrowotna (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	12 978,18	5 723,38	7 203,48
Należny podatek (w zł)	18 545	26 056	15 337

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Jak można zauważyć, dla założonego poziomu przychodów – 200 000 zł (dochodów 160 000 zł) przed wprowadzeniem reformy podatkowej najkorzystniejszą formą opodatkowania jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. W 2023 roku najkorzystniejszą formą opodatkowania byłby podatek liniowy.

W tabeli 9 przedstawiono względną (w zł) i bezwzględną (w %) zmianę w obciążeniach podatkowo-składkowych przedsiębiorcy dla analizowanego poziomu przychodów – 200 000 zł (dochodów 160 000 zł).

Tabela 9. Względna i bezwzględna zmiana w obciążeniach podatkowo-składkowych w 2023 roku w stosunku do roku bazowego (2021 roku) dla poziomu przychodów – 200 000 zł

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (12% i 17%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Zmiana wysokości składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	+4 318,31	+3 092,61	+3 493,51
Zmiana wysokości składki zdrowotnej (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	+12 341,82	+5 087,02	+6 567,12
Zmiana wysokości podatku należnego (w zł)	-12 047	+1 878	+3 301
Zmiana obciążeń podatkowo-składkowych (w zł)	+4 613,29	+10 057,63	+13 361,63
Zmiana obciążeń podatkowo-składkowych (w %)	+11,30%	+29,14%	+56,53%

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Z analizowanych danych wynika, że dla przychodów opodatkowanych w wysokości 200 000 zł (dochodu 160 000 zł) reforma podatkowa również była niekorzystna. Największy wzrost obciążeń podatkowo-składkowych zaobserwowano w przypadku ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W tym przypadku w 2023 roku obciążenia działalności gospodarczej składkami na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wzrosły o 56,53% w stosunku do 2021 roku. W przypadku podatku liniowego w 2023 roku obciążenia podatkowo-składkowe są większe o 29,14%, a skali podatkowej o 11,30% w stosunku do roku bazowego.

W tabeli 10 i 11 przedstawiono obliczenia dotyczące obciążeń podatkowo-składkowych dla 2021 roku (przed reformą podatkową „Polski Ład”) i 2023 roku (po wprowadzeniu reformy podatkowej „Polski Ład”) dla poziomu przychodów – 360 000 zł.

Tabela 10. Obciążenia podatkowo-składkowe dla założonego poziomu przychodów 360 000 zł oraz kosztów podatkowych 80 000 zł w 2021 roku

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (17%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Przychody opodatkowane (zł)	360 000	360 000	360 000
Koszty uzyskania przychodu (zł)	80 000	80 000	-
Składki ZUS (z ub. chorobowym, zł)	11 980,44	11 980,44	11 980,44
Dochód/przychód do opodatkowania (zł)	228 020	228 020	288 020
Składka zdrowotna - 9% podstawy wymiaru (zł)	4 581,72	4 581,72	4 581,72
Składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	9 105,13	9 704,16	10 962,10
Składka zdrowotna (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	636,36	636,36	636,36
Należny podatek (w zł)	68 992	46 978	25 636

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Tabela 11. Obciążenia podatkowo-składkowe dla założonego poziomu przychodów 360 000 zł oraz kosztów podatkowych 80 000 zł w 2023 roku

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (12%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Przychody opodatkowane (zł)	360 000	360 000	360 000
Koszty uzyskania przychodu (zł)	80 000	80 000	-
Składki ZUS (z ub. chorobowym, zł)	15 798,48	15 798,48	15 798,48
Dochód/przychód do opodatkowania (zł)	264 202	254 002,00	337 431
Składka zdrowotna - 9% podstawy wymiaru (zł)	23 778,18	12 945,90	13 541,79
Składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	12 480,80	12 796,77	14 455,61
Składka zdrowotna (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	23 778,18	11 007,90	12 966,26
Należny podatek (w zł)	56 945	48 260	28 682

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Jak można zauważyć, dla założonego poziomu przychodów 360 000 zł (dochodów 260 000 zł) przed wprowadzeniem Polskiego Ładu i po wprowadzeniu tej reformy podatkowej najbardziej korzystną formą opodatkowania jest ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

W tabeli 12 przedstawiono względną (w zł) i bezwzględną (w %) zmianę w obciążeniach podatkowo-składkowych przedsiębiorcy dla analizowanego poziomu przychodów – 360 000 zł (dochodów 260 000 zł).

Tabela 12. Względna i bezwzględna zmiana w obciążeniach podatkowo-składkowych w 2023 roku w stosunku do roku bazowego (2021 roku) dla poziomu przychodów – 360 000 zł

Wyszczególnienie	Skala podatkowa (12% i 17%)	Podatek liniowy (19%)	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (8,5%)
Zmiana wysokości składki ZUS (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	+3 495,47	+3 092,61	+3 493,51
Zmiana wysokości składki zdrowotnej (rzeczywisty ciężar podatnika, w zł)	+23 141,82	+10 371,54	+12 329,90
Zmiana wysokości podatku należnego (w zł)	-12 047	+1 282	+3 046
Zmiana obciążeń podatkowo-składkowych (w zł)	+14 590,45	+14 746,15	+18 869,41
Zmiana obciążeń podatkowo-składkowych (w %)	+18,56%	+25,73%	+50,68%

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Z przedstawionych obliczeń wynika, że dla przychodów opodatkowanych w wysokości 360 000 zł (dochodu 260 000 zł) reforma podatkowa również była niekorzystna dla wszystkich form opodatkowania działalności gospodarczej. Największy wzrost obciążeń podatkowo-składkowym zaobserwowano dla podatników rozliczających się za pomocą ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. W 2023 roku w porównaniu do 2021 roku obciążenia działalności gospodarczej podatkami oraz składkami na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne wzrosły o 50,68%. Natomiast w przypadku podatku liniowego w 2023 roku obciążenia podatkowo-składkowe są większe o 25,73% w stosunku do roku bazowego, a skali podatkowej o 18,56%.

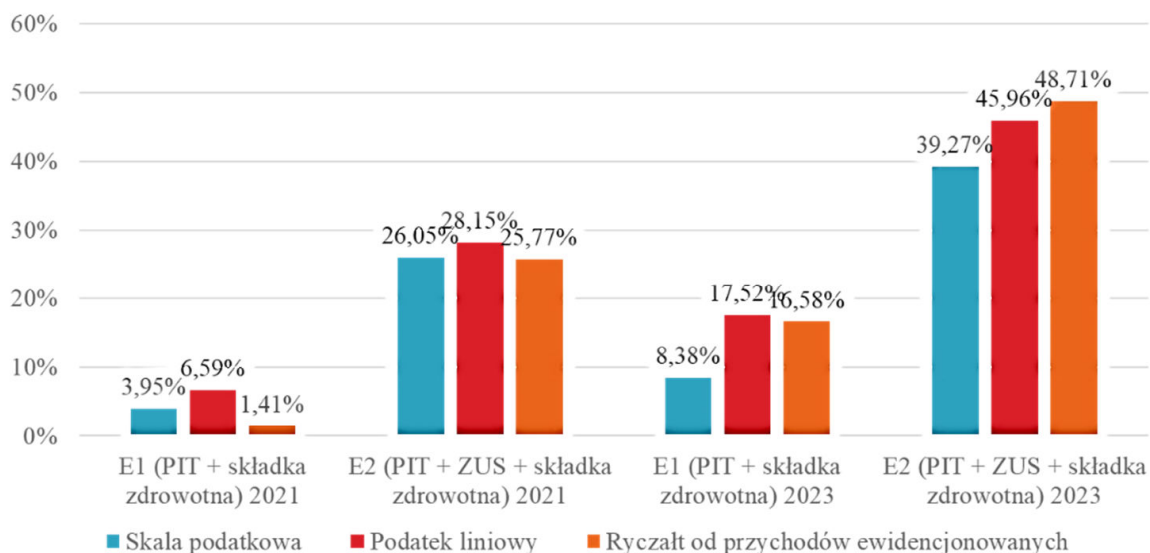
7. Analiza efektywnej stopy obciążeń podatkowych przed i po wprowadzeniu reformy podatkowej „Polski Ład”

Efektywna stopa obciążeń to wskaźnik, który pozwala mierzyć rzeczywiste obciążenie podatkami dochodowymi i paropodatkami w stosunku do dochodu przedsiębiorstwa. W porównaniu do stawki podatkowej efektywna stopa obciążeń uwzględnia ulgi, odliczenia i inne czynniki, które wpływają na ostateczną kwotę podatku.

Na rysunku 1, 2 i 3 przedstawiono udział obciążeń podatkiem dochodowym oraz składką zdrowotną w dochodach podatnika (E1) oraz udział obciążeń podatkiem dochodowym, składką zdrowotną oraz składkami na ubezpieczenia społeczne w dochodach podatnika (E2) przed wprowadzeniem i po wprowadzeniu reformy podatkowej „Polski Ład” przy założeniu analizowanych poziomów przychodów.

W przypadku przychodów opodatkowanych na poziomie 55 000 zł (rys. 1) wskaźnik E1 pozwala stwierdzić, że największe obciążenia podatkiem dochodowym i składką zdrowotną poniesie przedsiębiorca, który wybierze podatek liniowy. Efektywna stopa obciążeń wzrośnie z poziomu 6,59% do 17,52%.

Jednakże, biorąc pod uwagę wskaźnik uwzględniający również składki na ubezpieczenia społeczne (E2), największe obciążenia podatkowo-składkowe poniesienie podatnik rozliczający się ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Wówczas efektywna stopa podatkowa po wprowadzeniu reformy podatkowej wzrośnie z poziomu 25,77% do 48,71%.

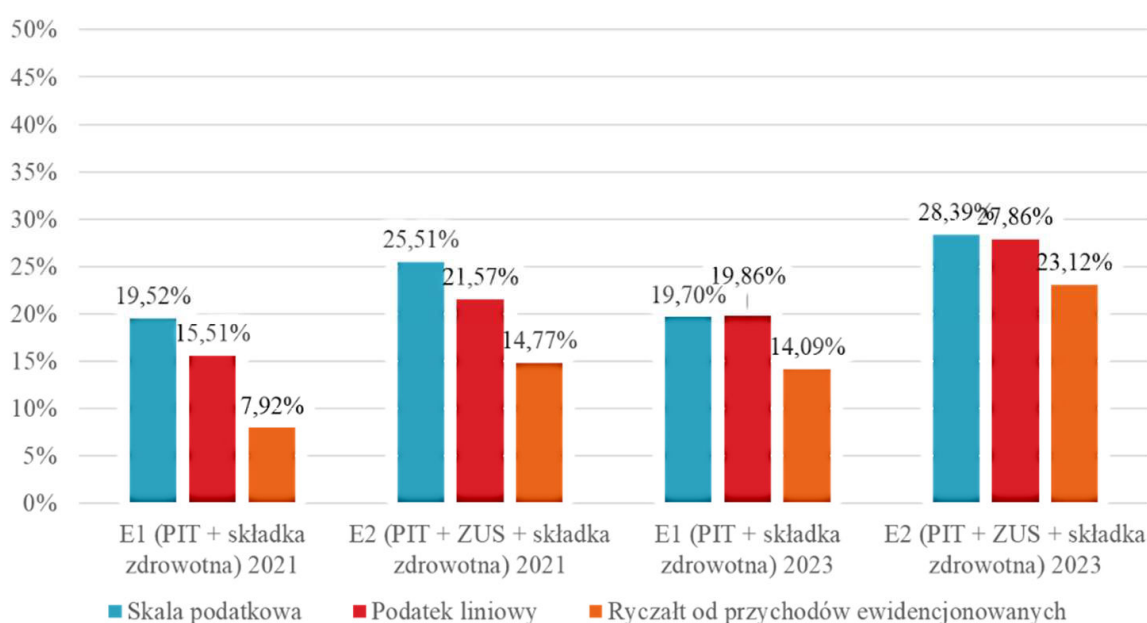

Rys. 1. Efektywna stopa obciążeń przed wprowadzeniem i po wprowadzeniu Polskiego Ładu – dla poziomu przychodów 55 000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

W przypadku przychodów opodatkowanych na poziomie 200 000 zł (rys. 2) wskaźnik E1 informuje, że przed wprowadzeniem reformy „Polski Ład” największe obciążenia podatkowo-składkowe ponosił podatnik rozliczający się według skali podatkowej. Jego obciążenie wynosiło 19,52%. Jednakże po wprowadzeniu reformy podatkowej większy wzrost obciążeń odczuli podatnicy rozliczający się na zasadach podatku liniowego. W tym przypadku ich obciążenia wzrosły z poziomu 15,51% do 19,86%.

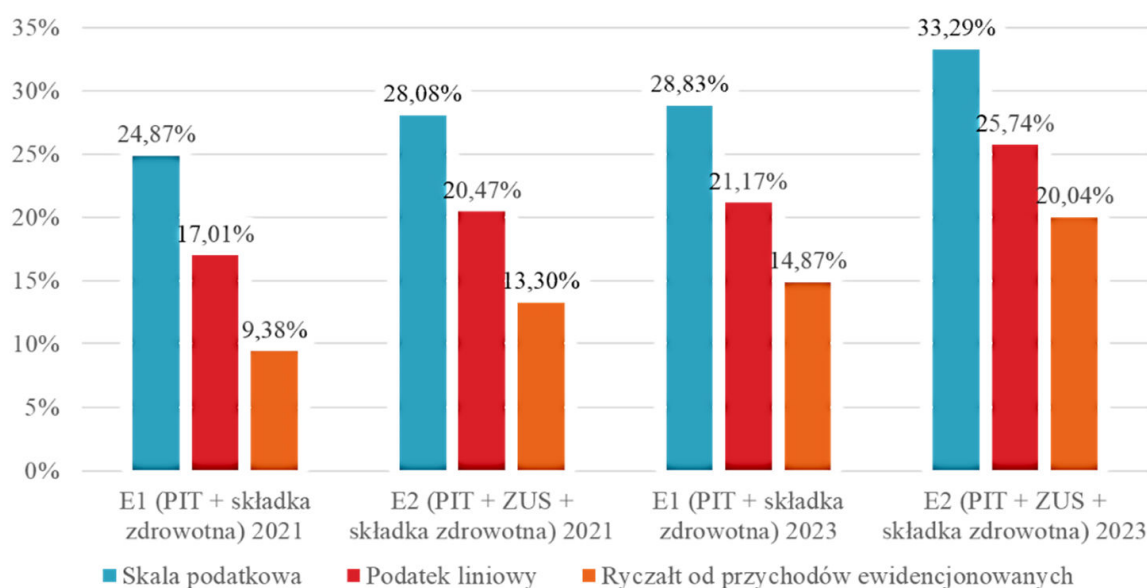
Biorąc pod uwagę wskaźnik E2, największy udział obciążeń w dochodach występuje dla podatników rozliczających się na zasadach ogólnych. Przed wprowadzeniem reformy „Polski Ład” obciążenia tych podatników wynosiły 25,51%, natomiast po wdrożeniu reformy 28,39%.

Rys. 2. Efektywna stopa obciążeń przed wprowadzeniem i po wprowadzeniu Polskiego Ładu – dla poziomu przychodów 200 000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

Dla przychodów opodatkowanych na poziomie 360 000 zł (rys. 3), zarówno wskaźnik E1 jak i E2 pozwala stwierdzić, że nastąpił wzrost obciążeń podatkowo-składkowych przed wprowadzeniem i po wprowadzeniu „Polskiego Ładu”. Przy czym największe obciążenia podatkami i paropodatkami występują w przypadku skali podatkowej. Jako główną przyczynę należy wskazać brak możliwości odliczenia od dochodu nawet części zapłaconej składki zdrowotnej oraz wzrost stawki podatkowej po przekroczeniu progu podatkowego 120 000 zł.

Rys. 3. Efektywna stopa obciążeń przed wprowadzeniem i po wprowadzeniu Polskiego Ładu – dla poziomu przychodów 360 000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie założonych danych.

W przypadku zasad ogólnych na poziomie wskaźnika E1 obciążenia podatkowo-składkowe wzrosły z poziomu 24,87% (2021 rok) do poziomu 28,83% (2023 rok). Z kolei na poziomie wskaźnika E2 udział obciążeń podatkowych i składkowych w dochodach wzrosną z poziomu 28,08% do poziomu 33,29%.

8. Zakończenie

Polski Ład jest reformą podatkową, który wprowadziła szereg zmian do polskiego systemu podatkowego. Zamysłem ustawodawcy było stworzenie „sprawiedliwego systemu podatkowego”, w którym podatnicy płacą podatki zgodnie z zasadami „fair play”²⁹.

Nowe regulacje miały zapewnić trwałość, spójność i przejrzystość rozwiązań podatkowych³⁰. Po głębszej analizie zmian reformy podatkowej Polski Ład,

²⁹ E. Małecka-Ziembińska, *Polski ład z perspektywy progresji podatkowej i rozwiązań prorodzinnych*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, Małecka-Ziembińska E. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023, s. 119.

³⁰ P. Kobyłski, *Problematyka ulg podatkowych. Założenia i efekty przyjęcia Polskiego Ładu 2.0*, ANNALES UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA, VOL. LXX, 1, sectio G, Lublin 2023, s. 135.

można jednoznacznie stwierdzić, że ustawodawca zamiast uprościć system podatkowy, jeszcze bardziej go skomplikował.

Dla przedsiębiorców, obok ulg i preferencji podatkowych, wprowadzono niekorzystne zmiany dotyczące zasad ustalania składek na ubezpieczenie zdrowotne oraz brak możliwości odliczenia zapłaconej składki zdrowotnej od dochodu. W efekcie uzależniono wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne od osiągniętych przez podatników rezultatów finansowych, co oznacza, że przedsiębiorcy o wyższych dochodach będą płacić wyższe składki.

Analiza efektywnej stopy obciążeń przed i po wprowadzeniu reformy podatkowej „Polski Ład” potwierdziła, że bezpośrednim efektem tej reformy jest wzrost obciążeń podatkowo-składkowych. Przy czym największy wzrost obciążeń odczują podatnicy o najniższych przychodach (dochodach).

BIBLIOGRAFIA

Literatura

Augustynowicz E., *Formy opodatkowania jednoosobowej działalności gospodarczej w świetle zmian Polskiego Ładu*. „Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego w Zielonej Górze”, nr 17/2022.

Banaszewska M., *Polski Ład z perspektywy form opodatkowania i oskładkowania dochodów osób fizycznych*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, Małecka-Ziemińska E. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023.

Chmielecka A., Szulc A., *Analiza wpływu zmian wprowadzonych przez ustawę „Polski Ład” na obciążenia podatkowo-składkowe podmiotów sektora MMP*, „Przestrzeń, Ekonomia, Społeczeństwo”, Sopotcka Akademia Nauk Stosowanych, 2020, 18/II.

Čok M., J. Sambt J., Košak M., Verbič M., Majcen B., *Distribution of personal income tax changes in Slovenia, Post-Communist Economies*, 2011, 24:4, p. 503-515, <https://doi.org/10.1080/14631377.2012.729662>

Ilzetzki E., *Tax Reform and the Political Economy of the Tax Base*, Journal of Public Economics, 2018, p. 197-210. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2018.06.005>

Kańduła S., *Polski Ład z perspektywy samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, Małecka-Ziemińska E. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023.

Kobyłski P., *Problematyka ulg podatkowych. Założenia i efekty przyjęcia Polskiego Ładu 2.0*, ANNALES UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA, VOL. LXX, 1, sectio G, Lublin 2023.

Krajňák M., *Evaluation the impact of the personal income tax reform in the Czech Republic in 2021 on effective tax rate and tax progressivity*, Journal of Tax Reform. 2021;7(2), p. 134-145. <https://doi.org/10.15826/jtr.2021.7.2.094>

Lunina I., Bilousova O., Frolova N., *Tax reforms for the development of fiscal space*, Baltic Journal of Economic Studies, 2020,6 (3), p. 48-58. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-48-58>

Małecka-Ziembińska E., *Polski ład z perspektywy progresji podatkowej i rozwiązań prorodzinnych*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, Małecka-Ziembińska E. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023.

Mariański A., *Polski Ład, czyli jak zwiększyć niesprawiedliwy rozkład ciężarów podatkowych*, „Business Law”, t. LXXV, nr 7/2022 (889).

Nizioł K., *Polski Ład z perspektywy zasad poprawnej legislacji*, [w:] *Polski Ład a opodatkowanie dochodów. Ujęcie prawne, finansowe i ekonomiczne*, E. Małecka-Ziembińska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2023.

Onrubia J., Picos F., Rodado M., *Shifting tax burden to top income earners: what is the best way to reduce inequality?*, Economics, 2019, Vol. 13 (Issue 1), pp. 20190041. <https://doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-41>

Szabóné Bonifert É., *Missed Opportunities of Simplification Regarding Personal Income Tax Systems in Hungary*, Public Finance Quarterly, Corvinus University of Budapest, vol. 66(3), p. 337-358. https://doi.org/10.35551/PFQ_2021_3_2

Akty prawne

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. 2024, poz. 226 ze zm.).

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (t.j. Dz.U. 2024, poz. 776 ze zm.).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. 2024, poz. 146 ze zm.).